

tel jsou pasivně legitimováni a jeden nebo druhý může býti žalován. Jediné v případě § 16. c. ř. p. může býti výjimka, že žalována je vedle detentora též osoba, která věc ještě nemá, ale toto ustanovení s materiálním právem přímo neseuvisí.

Zcela však odporuje mínění nejvyššího soudu § 378. obč. z., tato přísná sankce zákazu zcizení věci sporné neměla by žádného smyslu, když by žalovaný nemusil věc míti; v důsledku projeveného mínění nejvyššího soudu ocitli bychom se v kolísi s normami o náhradě škody. Proč zde je dána tak přísná sankce bez ohledu na zavinení? Jediné proto, aby zaručena byla pasivní legitimace žalovaného a exekuce rozsudku. Když by však žalovaný v době žaloby neovládal věci žalované, bylo by toto přísné zaručení exekuce beze všeho podkladu. Též § 376. obč. z. míří jen na ten případ, že žalovaný je ten, kdo věc má ve své moci. *Nominatio auctoris* (§ 375.) a falešný držitel věci (§ 377. obč. z.) dají se vysvětliti jen tou okolností, že žalovaný musí věc ovládati.

Nejvyšší soud odvolává se na důvod pragmatický, že průkaz pasivní legitimace »je za okolností velmi obtížný, ba neproveditelný«. Pro praktika má tento argument mnoho kouzla, třebaš teoreticky není udržitelný. Ale ani tento argument s praktického hlediska není přesvědčivý a to z toho důvodu, poněvadž žalobce nemusí sáhnouti k reinvindikaci v tom případě, je-li mu nemožno provésti důkaz dle § 369. obč. z., a přidržeti rušebníka dle § 1323., aby věc uvedl v předešlý stav, po př. nahradil škodu rušebním činem vzniklou. V tomto případě dostačí prokázati pouze čím rušební. Nejsou-li dány však náležitosti nároku na náhradu škody, nezbyvá než žalovati toho, kdo věc má.

Tolik mám však za jisto, že obrat »in seiner Macht habe«, nevztahuje se na detentora nebo držitele v technickém slova smyslu, aniž slovo »Inhaber« v § 366. má znamenati protivu držitele, nýbrž — jak Randa (*Vlastnictví*, str. 278) uvádí — míní se tím vyjádřiti jen to, co v římském právu je velmi plasticky vyjádřeno v l. 9 Dig. 6, 1: *qui tenet et restituendi habet facultatem*, a to je jak detentor, tak i držitel.

Proto činil jsem návrh na textování, jak výše bylo podotknuto.

Weyrův pojem práva a prof. Kallab.

F. Brychta.

Loni vyšel Weyrův spis *Základy filosofie právní*. Weyr definuje v něm právo jakožto normy dané státem. Ať je obsahem takové normy cokoliv, je to právem, poněvadž stát to poroučí nebo zakazuje, zkrátka k tomu zavazuje. Byť by obsah státní normy byl s hledisek jiných, na př. s hlediska t. zv. zdravého rozumu zcela nepochopitelný, jest pro právníka příkazem, jehož nutno dbát. Kdyby stálo v zákoně: budiž zničena každá věc a popraveno každé zvíře.

keré usmrtí člověka, právník musí povinnost k takovému zničení nebo popravě uznati. A přece jak by byl takový příkaz nesmyslný. Zákon by také mohl naříditi: každý člověk, dosáhnuvší 60tého roku svého věku, budiž usmrcen. Ačkoliv citově a ethicky pokládali bychom takový zákon za nepřipustný, byl by platným zákonem, byl by právem. Byla by to totiž norma, daná státem. Zkrátka, s hlediska právníckého má význam je n to, co je ve státní normě, a nemá a nesmí míti významu nic jiného, co v takové normě není.

Právník pro svoje odborné posuzování nemá žádného jiného měřítka, nežli státní normu neboli zákon. Co v ní není, to pro něho neexistuje a existovat nesmí. Kdyby něco posuzoval jinak, než jak předpisuje a pokud předpisuje zákon, tedy by usuzoval neprávnicky, nýbrž na př. mravně, národohospodářsky, zdravotně, politicky, sociálně.

A obsah normy je pro právníka jedině proto závazný, že norma pochází od státu. Jsou také jiné normy, na př. mluvnické, jako: po »r« se píše »y« a nikdy »i«, normy logické a pak jmenovitě normy mravní. Všechny tyto normy se liší od norem právních toliko tím, že nepocházejí od státu. Kdyby však je dal stát, staly by se právem, při čemž by mohly vedle toho zůstati i nadále svou dřívější normou, na př. mluvnickou. Kdyby tedy byl vydán státní zákon: po »r« se píše »y« a nikdy »i«, byl by s hlediska práva každý povinen psáti vždy po »r« »y« a nikdy »i«.

Jinými slovy: dle prof. Weyra nečiní právo právem nikdy určitý obsah nějakého předpisu, nýbrž právem činí určitý předpis toliko to, že předpis ten pochází od státu. Rozhoduje tedy pouze, že dal předpis stát, ať už státní norma ta má obsah nejnemožnější.

A tak vidíme, že jediný znak, který činí určité předpisy normami právními, jest ten, že pocházejí od státu. Znak ten jest zcela vnějškový, nesouvisící přímo s obsahem normy, a znak ten tkví jedině v tom, že předpis dal stát. Jedině toto formální (a nikoliv obsahové, materiální) hledisko určí, co jest právní předpis. Která norma nepochází od státu, není právní normou. A naopak zase: »Veškeré normy, jichž normovým subjektem si představujeme jednotný subjekt, který nazýváme stát, jmenujeme normami právními. Soujem jejich činí — máje za jednotlicí element totožnost normového subjektu — jednotný soubor normový (právní řád)«. (Weyr.)

Důsledkem toho jest, že ničeho nemůžeme právnícky posoudit, dokud nemáme státní normy. Bez té není vůbec práva, bez té nedá se vůbec žádný případ právnícky posuzovati a rozhodnouti.

Jmenovitě není žádného práva, zvaného přirozeným. Takového, jež by stanovil lidský rozum pouhým svým uvažováním a jež by mělo absolutní platnost bez ohledu na předpisy státní. Náhledy přirozeněprávní mohou býti zákonodárci podnětem, aby dle nich to neb ono ustanovil v zákoně, ale pro právníka, pro jeho právnícké usuzování jsou bezvýznamny. —

Uvedenou definici Weyrovu pokládáme za jedině správnou. Jen

dle ní dá se odlišiti právo ode všech ostatních věd, imenovitě od etniky a sociologie.

Správnost její uznává však u nás pouze několik právníků, většina buď k ní nezaujala stanoviska nebo vyslovila se proti její správnosti.

Výslovně jí též neuznává prof. Dr. Jaroslav Kallab. Tento napsal posudek uvedených Weyrových Základů filosofie právní do Lidových Novin (28. července 1920, ranní číslo).

V něm odmítá Weyrův názor, že pouze to jest právem, co přikazuje nebo zakazuje stát, ať už příkázání nebo zakázání to má jakýkoliv obsah. Kallab praví: »Důsledek toho (Weyrova názoru) je, že pojem spravedlnosti, jež bychom pokládali za ústřední pojem právní filosofie, v jeho (Weyrově) filosofii vůbec se nevyskytuje, to jest, že nejkriklavější nespravedlnost nebo nemožnost by byla podle něho právem, jen když dočasní držitelé státní moci jí stanoví jako normu, šeffice formálních předpisů ústavy.«

Kallab tedy požaduje, aby v pojmu práva byl nutně obsažen pojem spravedlnosti. Žádá, aby právní norma měla obsahských vztazích býti má, nazýváme spravedlností.

V řeči, kterou prof. Kallab zahájil přednášky na právnické fakultě Masarykovy university v Brně (řeč otištěna v tomto časopisu, ročník 1919, str. 221 a další), praví: »právníkem nazveme teprve toho, kdo dovede jednotlivé právní normy chápati jako články jednotné myšlenkové stavby, kdo dovede je podříditi širším jednotným hlediskům. A tuto jednotnost rozhodování o tom, co ve společenských vztazích býti má, nazýváme spravedlností.

Kallab tedy chce, aby všech právních norem používalo se s hlediska něčeho, co nazývá spravedlností. — Jemu tedy nestačí pouhý obsah, jaký v normě jest, on jej ještě podřizuje stanovisku, které je mimo tu normu.

Toto nazírání jest ovšem dle náhledů Weyrových i našich úplně nepřipustné po stránce právníkové, neboť právníku musí za všech okolností dostačiti pouze státní norma a pouze ta hlediska, která jsou v normě té obsažena. Jiných hledisek nelze připustiti.

Vidno, že i Kallab vyžaduje, aby všechny právní normy tvořily celek, jsouce posuzovány z určitého hlediska. Tímto hlediskem je mu spravedlnost. I prof. Weyr žádá něco, co činí jednotu ze všech právních norem, a tímto »něco« je mu okolnost, že všechny právní normy dává subjekt, zvaný stát.

Rozdíl mezi Weyrovým a Kallabovým chápáním práva jest, že Weyrova definice práva jest naprosto určitá, kdežto Kallab dosud vlastně práva nedefinoval. Naznačil, že obsah právní normy musí míti znak spravedlnosti, neřekl však, co spravedlnost jest. — A myslíme, že se to ani říci nedá, nebo snad nanejvýš tak, že spravedlnost jest shoda s určitou mravní zásadou. Abych mohl říci, co je spravedlivo, musel bych napřed tuto zásadu míti. Abych tedy mohl ve smyslu Kallabovy theorie říci: ta neb ona norma jest právní,

protože jest spravedlivá, musil bych ji napřed srovnati s nějakou mravní zásadou. S kterou to ale zásadou? Kdo dovede říci její obsah? A kdyby byl i takový obsah vyřčen, bude zásada ta uznána všemi za měřítko takové, aby se dle něho stanovily normy právní a neprávní? A jaký je pak rozdíl mezi právem, jak na ně nazývá prof. Kallab a mezi etikou? —

Prof. Kallab napsal o Weyrově knize »Základy filosofie právní« obšírnou kritiku do Sborníku věd právních a státních (Ročník XX., strana 114. a další). Weyr na tuto kritiku odpověděl v tomto časopisu, ročník 1920, strana 228. a další. V těchto úvahách není však pro dnešní naše thema nic podstatně nového.

I to pokládáme za zcela nedostatečný a neurčitý výklad, když Kallab na str. 125: této své kritiky praví vzhledem k odlišení hlediska, jež nám z určitých norem činí normy ethické, od hlediska druhého, které nám charakterisuje určité normy jako právní: »I v ethice, I v právní vědě antcipujeme postulovanou myšlenkovou jednotu, a to v ethice v ideálu c h a r a k t e r u, v právní vědě v ideálu s p r a v e d l n o s t i«. Lze si něco určitého pod těmito slovy »charakter« a »spravedlnost« představit? A mimo to, jaký přesný rozdíl mezi ideálem charakteru a ideálem spravedlnosti, když požadujeme, aby ideální charakter byl také ideálně spravedlivý? Patrně přece, že obsah pojmu »charakter« má v sobě část obsahu pojmu »spravedlnost«. A takové pojmy, jichž obsah není úplně různý, nehodí se k rozlišování zjevů, jež nazýváme mravními, spravedlivými, od zjevů, nazývaných právními. —

Později hodláme promluvit o pojmu normy (součástí to pojmu »právo«) a o normativním nazírání.

Vzpomínky na ústavní výbor revolučního Národního shromáždění.

František Weyr.

Od počátku světové války ztratili jsme obvyklé měřítko pro historický význam a dosah událostí, jichž svědky nebo současníky jsme byli. Stalo se toho tolik, že smysly a zraky naše do jisté míry otupěly. Ani brvou nehnuli jsme, dozvídajíce se o událostech, které dříve byly by evropskými sensacemi. Vzpomínám, že v pohnutých dnech rozkladu ústředních mocností, bezprostředně po naší vlastní národní revoluci, přinesly denní listy zprávu o abdikaci německého císaře Viléma II. v takových rozměrech a takovým způsobem, jakým obyčejně registrují se zprávy o odstoupení některého ministra.

Přes několikaleté napjetí, způsobené válečnými událostmi let 1914—1918, ještě jednou vzplanulo u nás ohromné nadšení a živý smysl pro historický význam událostí, když na konci října roku 1918 došlo k naší vlastní revoluci a k založení samostatného státu československého. Všichni byli jsme prodchnuti jedinečnou veš-